

**HUQUQNI MUHOFAZA QILISH ORGANLARINING
FAOLIYATIDA HUQUQ USTUVORLIGI TAMOYILLARINI
TA'MINLASH MEXANIZMLARI**

Mamadaminov Abror Abdujapar o'g'li

Toshkent davlat yuridik universiteti

Magistratura va sirtqi ta'lim fakulteti

Davlat boshqaruvi huquqi mutaxassisligi magistranti

Annotatsiya: ushbu tezisda huquqni muhofaza qilish organlarining faoliyatida huquq ustuvorligi tamoyillarini ta'minlash mexanizmlari tahlil qilingan. Huquqiy, tashkiliy va jamoatchilik nazorati mexanizmlari ko'rib chiqilgan, ularning samaradorligini oshirish yo'llari taklif etilgan.

Kalit so'zlar: huquq ustuvorligi, huquqni muhofaza qilish organlari, qonuniylik, nazorat mexanizmlari, huquqiy davlat.

**МЕХАНИЗМЫ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПРИНЦИПОВ
ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОРГАНОВ
ВНУТРЕННИХ ДЕЛ**

Мамадаминов Аброр Абдуджапар оглы

Ташкентский государственный юридический университет

Факультет магистратуры и заочного обучения

Магистрант по специальности «Право государственного управления»

Аннотация: в данной диссертации анализируются механизмы обеспечения принципов верховенства права в деятельности органов внутренних дел. Рассматриваются правовые, организационные и механизмы общественного контроля, а также предлагаются пути повышения их эффективности.

Ключевые слова: верховенство права, органы внутренних дел, законность, механизмы контроля, верховенство права.

**MECHANISMS OF ENSURING THE PRINCIPLES OF THE RULE
OF LAW IN THE ACTIVITIES OF LAW ENFORCEMENT BODIES**

Mamadaminov Abror Abdujapar ugli
Tashkent State University of Law
Faculty of Master's and Correspondence Education
Master's student in the specialty of Public Administration Law

Abstract: *this thesis analyzes the mechanisms of ensuring the principles of the rule of law in the activities of law enforcement bodies. Legal, organizational and public control mechanisms are considered, and ways to increase their effectiveness are proposed.*

Keywords: *rule of law, law enforcement bodies, legality, control mechanisms, rule of law.*

KIRISH

Huquqiy davlat barpo etish jarayonida huquqni muhofaza qilish organlarining faoliyatida huquq ustuvorligi tamoyillarini ta'minlash masalasi markaziy o'rin egallaydi. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining 15-moddasida "O'zbekiston Respublikasida O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi va qonunlarining ustunligi so'zsiz tan olinadi" deb belgilangan [1; 7-b]. Huquqni muhofaza qilish organlari jamiyatda qonuniylik va huquq-tartibotni ta'minlash, fuqarolarning huquq va erkinliklarini himoya qilish vazifalarini bajarar ekan, ularning o'zlari ham qonun doirasida harakat qilishlari talab etiladi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasida "Qonun ustuvorligini ta'minlash va sud-huquq tizimini yanada isloh qilishning ustuvor yo'nalishlari" alohida belgilangan [2; 5-b]. Bu o'z navbatida huquqni muhofaza qilish organlarining faoliyatida huquq ustuvorligi tamoyillarini ta'minlash mexanizmlarini takomillashtirish zaruriyatini keltirib chiqaradi.

ASOSIY QISM

Huquqni muhofaza qilish organlarining faoliyatida huquq ustuvorligi tamoyillarini ta'minlash uchun huquqiy, tashkiliy va jamoatchilik nazorati mexanizmlaridan foydalaniladi.

Huquqiy mexanizmlar qatoriga huquqni muhofaza qilish organlari faoliyatini tartibga soluvchi qonunchilik hujjatlari, huquqni muhofaza qilish organlari faoliyati ustidan sud nazorati, prokuratura organlari tomonidan qonuniylik ustidan nazorat, advokatlik instituti va yuridik xizmatlar faoliyati kiradi.

O'zbekiston Respublikasining "Ichki ishlar organlari to'g'risida"gi Qonunining 2-moddasida ichki ishlar organlarining asosiy vazifalaridan biri sifatida qonun ustuvorligini ta'minlash belgilangan [3; 2-b]. Prokuratura organlari esa qonunlarning aniq va bir xilda bajarilishi ustidan nazoratni amalga oshiradi [4; 3-b].

Shu bilan birga, huquqni muhofaza qilish organlari faoliyatini tartibga soluvchi qonunchilik hujjatlarida ba'zi bo'shliqlar va ziddiyatlar mavjud bo'lib, ularni bartaraf etish uchun kompleks huquqiy ekspertiza o'tkazish talab etiladi.

Tashkiliy mexanizmlar huquqni muhofaza qilish organlari tizimida ichki nazorat va monitoring tizimi, mansabdor shaxslarning hisobdorlik tizimi, kadrlarni tayyorlash va malakasini oshirish tizimi, faoliyatning shaffofligini ta'minlash mexanizmlaridan iborat.

Huquqni muhofaza qilish organlari xodimlarining huquqiy ongi va huquqiy madaniyati darajasining pastligi, kasbiy va axloqiy tayyorgarligidagi kamchiliklar ularning faoliyatida huquq ustuvorligi tamoyillarini ta'minlashda

to'siq bo'lmoqda. Shu bois, huquqni muhofaza qilish organlari xodimlarining kasbiy tayyorgarligi va malakasini oshirish tizimini takomillashtirish lozim.

Jamoatchilik nazorati mexanizmlari fuqarolik jamiyati institutlarining nazorati, ommaviy axborot vositalarining faoliyati, fuqarolarning murojaatlari asosidagi monitoringni qamrab oladi. Bu mexanizmlarning samaradorligi oshirilishi kerak.

Xorijiy mamlakatlar tajribasi ko'rsatishicha, huquqni muhofaza qilish organlarining faoliyatida huquq ustuvorligi tamoyillarini ta'minlash uchun sud nazoratining kuchliligi, qonunchilik hujjatlarining mukammalligi, xodimlarning yuqori kasbiy tayyorgarligi, faoliyatning shaffofligi va fuqarolik jamiyati institutlarining samarali nazorati muhim ahamiyat kasb etadi.

O'zbekistonda huquqni muhofaza qilish organlarining faoliyatida huquq ustuvorligi tamoyillarini ta'minlash bo'yicha quyidagi istiqbolli yo'nalishlarni belgilash mumkin:

1. Huquqni muhofaza qilish organlari faoliyatini tartibga soluvchi qonunchilik hujjatlarini takomillashtirish va xalqaro standartlarga muvofiqlashtirish.
2. Huquqni muhofaza qilish organlari xodimlarining huquqiy ongi va huquqiy madaniyatini oshirish bo'yicha kompleks chora-tadbirlarni amalga oshirish.
3. Huquqni muhofaza qilish organlari faoliyati ustidan sud nazoratini kuchaytirish mexanizmlarini takomillashtirish.

4. Huquqni muhofaza qilish organlari faoliyatining shaffofligi va ochiqqligini ta'minlash uchun zamonaviy axborot texnologiyalaridan keng foydalanish.

5. Huquqni muhofaza qilish organlari faoliyatida korrupsiyaga qarshi kurashish mexanizmlarini kuchaytirish.

6. Fuqarolik jamiyati institutlarining huquqni muhofaza qilish organlari faoliyati ustidan nazoratini kuchaytirish mexanizmlarini takomillashtirish.

XULOSA

Huquqni muhofaza qilish organlarining faoliyatida huquq ustuvorligi tamoyillarini ta'minlash mexanizmlarini takomillashtirish huquqiy davlat qurishning muhim shartidir. Bu mexanizmlar huquqni muhofaza qilish organlarining qonun doirasida harakat qilishini ta'minlashga, fuqarolarning huquq va erkinliklarini himoya qilish samaradorligini oshirishga, huquqni muhofaza qilish organlari faoliyatida suiiste'molchilik va qonunbuzarliklarning oldini olishga, jamiyatda huquqiy tartibotni mustahkamlashga va fuqarolarning huquqni muhofaza qilish organlariga bo'lgan ishonchini oshirishga xizmat qiladi.

Huquqni muhofaza qilish organlarining faoliyatida huquq ustuvorligi tamoyillarini ta'minlash mexanizmlarini takomillashtirish uchun huquqiy, tashkiliy va jamoatchilik nazorati mexanizmlarini kompleks rivojlantirish, ilg'or xorijiy tajribani o'rganish va milliy sharoitga moslashtirish, huquqni muhofaza qilish organlari xodimlarining kasbiy va axloqiy tayyorgarligini oshirish zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi. – T.: O'zbekiston, 2023. – 92 b.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi “2022-2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida”gi PF-60-sonli Farmoni // O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami. – 2022. – №2.
3. O'zbekiston Respublikasining “Ichki ishlar organlari to'g'risida”gi Qonuni // O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami. – 2016. – №35. – 943-modda.
4. O'zbekiston Respublikasining “Prokuratura to'g'risida”gi Qonuni (yangi tahriri) // O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami. – 2019. – №35. – 633-modda.
5. Saidov A. Inson huquqlari bo'yicha xalqaro huquq. Darslik. – T.: Konsauditinform, 2022. – 264 b.
6. Odilqoriyev X.T. Konstitutsiya va fuqarolik jamiyati. – T.: Sharq, 2021. – 320 b.